

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לחינוך ילדים ונוער בסיכון

ט"ו באדר תשפ"ו
04 במרץ 2026
סימוכין: 2000-1035-2026-0000282

אגרת 3 - עקרונות למידה וחזרה בשגרת חירום, מבצע "שאגת הארי"
אגף בכיר ילדים ונוער בסיכון

אנו נמצאים כבר מספר ימים בתוך המציאות המורכבת של מבצע "שאגת הארי". אם בימים הראשונים פעלנו מתוך תחושת דחיפות ראשונית, הרי שכעת אנו עוברים לניהול של "שגרת חירום". אנו עוקבים בהערכה עצומה אחר העבודה שלכם בשטח – היכולת שלכם להוות עוגן יציב בתוך חוסר הוודאות היא המפתח לחוסן של הנערים והנערות שלנו.

מצבי חירום מציבים אתגרים משמעותיים בפני אוכלוסיות בסיכון המתמודדות ממילא עם קשיים משפחתיים, כלכליים ורגשיים. במצבים אלו, קיימת חשיבות עליונה ליצירת **שגרה תומכת** במהירות המרבית, הנשענת על מענים מותאמים ורציפים. מסמך זה מגדיר את עקרונות הפעולה להבטחת רצף חינוכי-טיפולי לתלמידי האגף בעת חירום. עלינו לפעול בכל הרמות כדי להבטיח את הקדימויות בפתיחת מסגרות והפעלת תכנית לילדים ונוער בסיכון, גם במקרים בהם ניתן להביא רק חלק מהתלמידים למסגרות.

להלן מודל א' להפעלה ולמידה מרחוק:

מודל א': למידה מלאה מרחוק בשעת חירום

במסגרות הפורמליות והבלתי פורמליות, הניהול מבוסס על מיפוי שיטתי ותכנון של תלמידים, משתתפים וצוותים בהיבטים תפקודיים, רגשיים ומשפחתיים, והפעלה בהתאם לעקרונות הפדגוגיה הטיפולית. במסגרת זו מתקיים מיפוי של צרכים בסיסיים, ובראשם ביטחון תזונתי ונגישות לכלים טכנולוגיים (מחשבים ותשתיות אינטרנט), וכן ניהול באמצעות צוות חירום המשמש בסיס לניהול השגרה בעת חירום.

חובת נוכחות

חלה חובה להקפיד על דיווח נוכחות שוטף במערכות הבית-ספריות או לחילופין במערכות עם רכיבים ייחודיים כגון קידום נוער. הדיווח הוא קריטי לטובת מיפוי והערכת מצב.

צוותים חינוכיים

הובלת הצוותים נעשית מתוך עקרונות של שותפות, תמיכה וגיבוי הדדיים, הן בהיבט המקצועי והן בהיבט הרגשי. מתקיימת בקרה שוטפת על נוכחות ותפקוד הצוותים, זיהוי פערים ומתן מענה דיפרנציאלי, לצד קיום ישיבות צוות יומיות.

תהליכי הוראה, למידה והערכה

הלמידה מותאמת לאוכלוסיית הילדים והנוער בסיכון, ומבוססת על מרחבי למידה גמישים הכוללים הקניה קצרה ומובנית, למידה עצמאית ובחירה בפעילויות מגוונות במרחב הווירטואלי. מתקיימת למידה פרטנית וקבוצתית בקבוצות קטנות, פיתוח קורסים וירטואליים ייעודיים, התאמת כלי הערכה, ופיתוח מענים חלופיים במקרים בהם למידה מקוונת אינה אפשרית.

למידה רגשית, חברתית ואקלים

הדגש מושם על שמירה על קשר יומיומי רציף עם כלל התלמידים והמשתתפים, זיהוי תלמידים מנותקי

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לחינוך ילדים ונוער בסיכון

ט"ו באדר תשפ"ו
04 במרץ 2026

סימוכין: 2000-1035-2026-0000282

קשר או במצוקה, ומתן מענה דיפרנציאלי, בשיתוף קציני ביקור סדיר וגורמי תמיכה נוספים. במקביל ניתן סיוע בצרכים בסיסיים, לרבות תזונה ואמצעים טכנולוגיים.

הורים וקהילה

מתקיים קשר שוטף עם ההורים, הן ברמה האישית והן ברמה הקבוצתית, לצד הפעלת קבוצות ההורים לליווי רגשי ופיתוח שיתופי פעולה עם גורמי קהילה משלימים.

חינוך חברתי וסביבות למידה

נמשכת פעילות חינוכית-חברתית במתכונת מקוונת, לרבות מחויבות אישית ויוזמות חברתיות, תוך גיוון פרקטיקות ההוראה והפעילות בזירה הדיגיטלית והנגשת המידע בזירה וירטואלית אחת.

גם בלמידה מרחוק נמשיך לפעול לפי עקרונות הפעולה המרכזיים:

הפעילות בחירום תתבסס על שלושה מישורים מרכזיים:

1. שמירה על קשר יומיומי.

2. יצירת שגרה לימודית.

3. יצירת מערך מעקב ובקרה מפקח ומובנה.

1. שמירה על קשר יומיומי:

הדגש העיקרי הוא שמירה על הקשר האישי של הצוות החינוכי (מחנך/ יועץ / מדריך קידום נוער וכל תפקיד אחר) עם כל תלמיד ותלמיד. המחנך/ איש החינוך מהווה עוגן רגשי ולימודי משמעותי עבור התלמידים. התלמידים שלנו זקוקים לעוגן במיוחד בעתות כאלה של חוסר ודאות. על כל מחנך/ איש חינוך לדאוג לשמירה על קשר יומיומי עם כל אחד מתלמידיו באופן פרונטלי או באמצעי תקשורת הקיימים (ווטסאפ, שיחת וידאו, שיחות טלפוניות) ולבחון עימם את מצבם, צרכים ודרכי ההתמודדות עם המצב. כמו כן, נבקש להיות ערניים ולאחר מצבי חירום של התלמידים. על מקרים אילו יש לדווח למפקחים הממונים של האגף במחוזות (מפקחי שח"ר, מפקחי בק"ס, מפקחי קידום נוער).

2. יצירת שגרה לימודית:

חשוב לשמור על שגרת לימודים מובנית גם בזמנים של חוסר ודאות ולהגדיר לוחות זמנים ברורים לכל השבוע, וזאת באמצעים הטכנולוגיים העומדים לרשות התלמידים או באמצעים לא מקוונים. אנו מבקשים מצוותי המסגרות, לתווך את הלמידה מרחוק ולהעביר את חומרי הלמידה הייחודיים לתלמידים. כמו כן נמליץ לבחון אפשרויות נוספות להעברת חומרי למידה לתלמידים להם אין גישה ללמידה מרחוק.

3. מעקב סדור:

מעקב סדור אחרי התלמידים ואחרי שגרות הלימודים בדגש על מענה רגשי, תסייע לשמור על שגרה בעת חירום. בעת חירום ממשיכים הקב"סים לטפל באופן פרטני בילדים בסיכון על רצף הנשירה, מנשירה סמויה ועד נשירה גלויה. על הקב"ס ליצור קשר עם מטופליו ולהוות עוגן רגשי, ומתווך לגורמים החינוכיים ברשות, תוך מציאת פתרונות המותאמים למצב החירום בו אנו נמצאים. בכל מצב של מצוקה או אירועים חריגים, יש להעביר את המידע לממוני הקב"סים במחוז ואנו נדאג לתת מענה ככל שניתן. המענים במוסדות החינוך ובמסגרות הרשותיות יגובשו על ידי הצוות החינוכי לימודי והטיפולי בכל בית ספר או מסגרת רשותית, ויושם בהם דגש על מענה מותאם ברמה הפרטנית ובקבוצות קטנות המושתת על תפיסת הפדגוגיה הטיפולית. חשוב לנו "לגעת בראשו" של כל תלמיד ותלמיד ולשמוע מה הצרכים ומה מצבם.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לחינוך ילדים ונוער בסיכון

ט"ו באדר תשפ"ו
04 במרץ 2026
סימוכין: 2000-1035-2026-0000282

עקרונות פעולה:

- **המסגרת/בית הספר כמרחב חוסן:** בכל המסגרות יש לפעול בהתאם לגישת הפדגוגיה הטיפולית ולהפוך את הלמידה למשאב חוסן, דרך התאמה של שיטות הוראה ותכנים, ומתן דגש על תמיכה רגשית רציפה (כלים בפיתוח חוסן באמצעים פדגוגיים **ראו כאן**).
- **הדרכה קבועה ותמיכה במורים/מדריכים/צוות חינוכי:** כדי לספק את התמיכה הנדרשת ולהתמיד בה לאורך זמן יש לדאוג להדרכה ותמיכה מסודרת לצוותים החינוכיים. ההדרכות יסופקו על ידי צוות הפיקוח והמדריכים הארציים (דגשים על תמיכה והדרכת צוותים בחירום **ראו כאן**).
- **תמיכה וסיוע להורים ולמשפחות:** רגעי משבר הם עת מבחן לעורף המשפחתי. התמודדות וחוסן משפחתי הם מפתח חשוב בעת הזאת. אנשי הצוות החינוכי נדרשים להיות אוזן קשבת עבור ההורים ומצוקותיהם, לערב אותם באופן אקטיבי בעבודה החינוכית, לעודד אותם לקחת אחריות ולהדריך אותם בהתמודדות עם ילדיהם (דגשים בעבודה עם הורים **ראו כאן**).
- **הזנה:** האגף ימשיך לספק הזנה לילדים ולבני נוער בסיכון. מתכונת העבודה בחירום תתבצע בתכניות הבאות: יוח"א, ניצנים, מח"טים וחנ"מ ע"פ דיווח של מספר התלמידים בפועל מדי יום במערכת ההזמנות המקוונת מנ"ה, 24 שעות לפני ההפעלה.

מודל הפעלה ללמידה לילדים ונוער בסיכון:

- מענה קבוצתי - קבוצה של 5-10 תלמידים ועד שני אנשי צוות בכל מפגש ככל שניתן.
- הגדרת יעדים קצרי טווח ברורים.
- הקניות קצרות במיוחד של עד 10 דקות.
- לימוד בקבוצות קטנות/דינמיות - ישנם תלמידים שיכולים ללמוד בקבוצה וישנם תלמידים המתקשים בכך. מומלץ לחלק את הכיתה לקבוצות לימוד בהתאם ליכולת התלמידים.
- רצף ושיטתיות.
- מתן תרגול הכולל דפי תשובות כדי לאפשר משוב מיידי.
- שאלות הצלחה (מתכונת דומה למבדקי הצלחה).
- פידבק על הצלחות.
- שיתוף ההורים בהצלחות.

דגשים ייחודיים ללמידה מרחוק לילדים ונוער בסיכון:

- ✓ מענה אישי לימודי וחינוכי פרטני יום יומי – באמצעות שיחה טלפונית, בזום או במפגש אישי.
- ✓ רגישות והכלה של התנהגויות גרסיביות בעקבות המצב (כעס, התכנסות, דיסוציאציה, בלבול), תוך חיבור ועיגון במציאות.
- ✓ קשר רציף, תוך שמירה על שגרה קבועה ויציבות ככל הניתן (שעות, מתכונת המפגש, מטלות).
- ✓ מתן הזדמנויות להבעת רגשות ומחשבות באמצעים המותאמים לתלמידים תוך שיקוף והתייחסות לתוכן ולרגש המובעים.
- ✓ גיוון של ההוראה, הפעלה בצורות שונות ואתגור של התלמידים.
- ✓ אופק של תקווה, מחשבה חיובית ואופטימיות.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לחינוך ילדים ונוער בסיכון

ט"ו באדר תשפ"ו
04 במרץ 2026

סימוכין: 2000-1035-2026-0000282

הנחיות ועקרונות להפעלת מסגרות האגף:

- הפעילות במוסדות לילדים ונוער בסיכון תתבצע בהתאם להוראות פיקוד העורף ואישור המחוז בהתאם למתווה המוצג מטה.
- מפקח אגף בכיר לחינוך ילדים ונוער בסיכון במחוז, אחראי על הובלת יישום התכנית בכל מוסדות החינוך בתחום הפיקוח שלו, בשיתוף ובתיאום מלא עם מנהל אגף החינוך/ מנהל אגף פרט ברשות המקומית/ הבעלות, ובשיתוף עם המפקח הכולל לצורך הפעלת המסגרות.
- ההיערכות תתבצע על ידי מנהל המוסד החינוכי בו מתקיימת הפעילות.
- השירותים הפסיכולוגיים החינוכיים (שפ"ח) - מומלץ להיוועץ בצוות השפ"ח, לליווי והכנת הצוות ברמה האישית רגשית, בתהליך החזרה וההסתגלות המחודשת לשגרה.
- הפעילות תתקיים ככל שניתן ובהתחשב ביכולת להעמדת כח האדם המקצועי הנדרש.
- בכל מקום שאינו המוסד החינוכי הקבוע של התלמיד, בו תתקיים פעילות חינוכית, יש להיערך במידת האפשר להנגשה החומר הלימודי בהלימה לתכנית האישית של התלמיד.

גיבוש מערכת שעות שבועי

מענה אישי לימודי וטיפולי:

- למידה בקבוצות קטנות עם שני אנשי צוות בהתאם למודל העבודה.
- החלטה על הרכב ואיוש המענה האישי נתונה בידי מנהל המסגרת החינוכית וצוותו.

מערכת השעות השבועית המפורטת תכלול:

- איתור ומיפוי צרכים של התלמידים ותכנון המענים באופן מותאם ככל שניתן.
- תכנון ושיבוץ כוח אדם של המוסד החינוכי-לכל מענה אישי מתוכנן לתלמיד, לכל שיעור ושיעור בפירוט יומי ושבועי.
- במידת האפשר, ייכללו במערכת השעות השבועית מוחנכים, מורים מקצועיים, יועצים, עובדי הוראה, מטפלים, סיעות, ש"ש ובנות שירות לאומי.
- לכל תלמיד שיגיע לפעילות תתוכנן מערכת אישית, כל מפגש ימשך בין שלוש עד שש שעות, וכן תתוכנן בעבורו למידה מרחוק.

גיבוש מערכת השעות יעשה בכפוף לכללים הבאים:

- הקפדה על צוות קבוע- יש להימנע משינויים בהרכב הצוות וקבוצת התלמידים עימה הוא נפגש.
- המוסד החינוכי יפעל כמספר ימי הלימוד בשגרה.
- הלמידה תתקיים על פי החלטת מנהל המוסד החינוכי וצוותו בתיאום עם המפקח והרשות המקומית/הבעלות.

דגשים ייחודיים לפעילות במסגרות הבלתי פורמליות:

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לחינוך ילדים ונוער בסיכון

ט"ו באדר תשפ"ו
04 במרץ 2026

סימוכין: 2000-1035-2026-0000282

- הצוות הרשותי יגבש את הפעילות באופן שיאפשר מתן מענה רציף ומיטבי, והתאמת המודל בהתחשב בצרכים הייחודיים של כל רשות, בכפוף להנחיות העדכניות של פיקוד העורף.
- מתן מענה קבוע ושיטתי לילדים ונוער בסיכון.
- כל עוד לא ניתן לקיים מפגשים פרונטליים יש לדאוג ליצירת קשר עם הילדים.

דגשים לשיח/פעילות תומכת:

- א. **הצגת נושא:** הצגת נושא לשיח, העלאת שאלות, הזמנת הילדים/ בני הנוער לדיאלוג: "אני מאד שמח שהתקשרת" "שנחשוב ביחד על כמה שאלות?"
- ב. **חיבור אישי:** לאפשר חיבור אישי לנושא, כולל מתן ביטוי למחשבות, חששות, אי הבנות. מתן כלים לניהול השיח באמצעות שאלות מנחות והפגנת העניין המשותף של המדריך בנושא. חשוב ליצור אתגור של המחשבה, לצד ההקשבה לצרכים ולאמירות. "מה עשית היום?" "מה מעניין אותך לדעת?"
- ג. **הדגשת המימד החיובי:** מתן דגש על חשיבה חיובית, על היכולת למצוא פתרונות ואפשרויות פעולה. לעשות שימוש בחשיבה יצירתית כדי לפתור בעיות ולחוות הצלחות. מתן משוב על הצלחות והדגשת המשמעות: "כל הכבוד שחשבת על זה", "אנחנו מנסים חשוב יחד מה ניתן לעשות אחרת".
- ד. **שימוש בכלים ובידע:** לאפשר לילדים/בני הנוער לנסח מחדש שאלות ומחשבות באמצעות הידע והכלים שנרכשו. להשיג תחושה של שליטה ויכולת לבטא ולנסח עמדה/מחשבה. "מה אתה לוקח מהשיחה?". "מה את מרגישה עכשיו ביחס לשאלה שממנה יצאנו?"
- ה. **חיזוק תחושת השייכות:** מתן דגש על מעגלי שייכות: משפחה, חברים, קהילה, קבוצות שייכות שונות. לחזק את ההרגשה שהילד/הנער הוא חלק ממשוה והוא לא לבד. "אתה יודע שהרבה ילדים מרגישים כמוך?", "מה תרצה להגיד להורים שלך?"
- ו. **הכלה ותשומת לב:** הכלת קשיים ומתחים. לא לפחד מרגשות שליליים, ולעשות שימוש בהרגשות כדי ללמוד על הנושא ועל עצמנו. תשומת לב למה שהילדים ובני הנוער אומרים ולא אומרים, לשתיקות או אמירות שלא במקומן, שינויים בקשב ובריכוז.
- ז. **שימוש בנרטיבים:** שימוש בסיפורים שבאמצעותם ניתן להבין את המצב, לעבד אותו ולערוך אותו מחדש בהתאם לרצון ולצורך. "מה היית רוצה שיהיה אחרת?" "מה יכול לעזור בכך?"
- ח. **הצבת מראה ומסגור מחדש:** השיח מאפשר להציב מראה בפני הילד/נער. להבין יותר את עצמו, את אופן המחשבה שלו, את הכוחות העומדים לרשותו. המסגור מחדש מאפשר להבין אחרת את המצב, לחוש שליטה ובחירה ולהצליח לגבש את הדרך שהוא מעוניין בה.

אני סמוך ובטוח כי גם בעתות חירום הצוותים החינוכיים שלנו ימשיכו להעניק את המענה המיטבי והמקצועי ביותר לתלמידינו.

בברכה,

חיים מויאל
מנהל האגף